

Nr 15**Utbildningsutskottets betänkande med anledning av propositionen 1974: 13 angående vissa läromedelsfrågor jämte motioner.****Propositionen**

Sedan Kungl. Maj:t i propositionen 1974: 1 bilaga 10 beräknat medel för Statens institut för läromedelsinformation (punkten D 3) och för Stöd till produktion av läromedel (punkten D 4) har Kungl. Maj:t i propositionen 1974: 13 (utbildningsdepartementet) föreslagit riksdagen att

1. godkänna vad som i propositionen 1974: 13 förordats angående läromedelsregistrering,
2. godkänna vad som i propositionen 1974: 13 förordats angående fria läromedel,
3. bemyndiga Kungl. Maj:t att vid statens institut för läromedelsinformation inrätta en extra ordinarie tjänst för chefen för kansliet,
4. till Statens institut för läromedelsinformation för budgetåret 1974/75 anvisa ett förslagsanslag av 322 000 kr.,
5. till Stöd för produktion av läromedel för budgetåret 1974/75 anvisa ett reservationsanslag av 1 850 000 kr.

Vidare har Kungl. Maj:t lagt fram förslag om fördelningen m. m. av det anslagsbelopp om 477 000 kr. som i propositionen 1974: 1 bilaga 10 under förslagsanslaget Skolöverstyrelsen (punkten D 1) föreslagits för läroboksnämndens verksamhet.

I propositionen 1974: 13 erinras om att statsmakterna föregående år beslöt (prop. 1973: 76, UbU 1973: 28, rskr 1973: 242) dels att ett särskilt organ för läromedelsregistrering, läromedelsinformation och administration av stöd för produktion av läromedel skall inrättas den 1 juli 1974, dels att en läromedelsnämnd med uppgift att granska att läromedlen är objektiva, därvid bl. a. att läromedlens innehåll inte strider mot mål och riktlinjer i läroplanerna, skall inrättas inom skolöverstyrelsen vid samma tidpunkt, dels att statens läroboksnämnd skall upphöra vid utgången av juni 1974.

I propositionen föreslås vissa preciseringar av de principer om läromedelsregistrering och objektivitetsgranskning som beslutades av 1973 års riksdag.

Motionerna

I detta betänkande behandlar utskottet

dels de vid riksdagens början väckta motionerna

1974: 306 av fru Wiklund (c) vari hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om en skyndsamt utredning beträffande möjligheterna att förlägga statens institut för läromedelsinformation till Skellefteå,

1974: 1057 av fröken Rogestam (c) och fröken Andersson (c) i vad avser hemställan att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär att produktionsstöd utgår för framställning av läromedel för vuxenstuderande (yrkandet 1),

1974: 1379 av herr Jonsson i Alingsås (fp) och fröken Eliasson (c) vari hemställs

1. att riksdagen ger Kungl. Maj:t till känna vad som i motionen anförts om anlitan­de av tillfredsställande fack- och ämnesmässig expertis vid bedömningen av frågor om produktionsstöd till läromedel,

2. att riksdagen ger Kungl. Maj:t till känna att fördelningen av produktionsstödet till läromedel måste ske på kvalitativa grunder och med särskild hänsyn tagen till behoven inom specialundervisningen i enlighet med vad som i motionen anförts,

dels de i anledning av propositionen 1974: 13 väckta motionerna

1974: 1609 av herrar Henmark (fp) och Westberg i Ljusdal (fp) vari hemställs att riksdagen beslutar

1. att ge Kungl. Maj:t till känna sin mening att läromedelsnämnden bör få en sådan sammansättning att i motionen påtalade förhållanden kan beaktas,

2. att besvär­srätt över läromedelsnämndens beslut skall finnas,

3. att hemställa hos Kungl. Maj:t om förslag till åtgärder för granskning före sändning av mass­medieprogram avsedda att användas i skolan,

1974: 1610 av fröken Hörlén (fp) och herr Jonsson i Alingsås (fp) vari hemställs att riksdagen

1. avslår propositionen 1974: 13 i vad avser inrättande av statens institut för läromedelsinformation,

2. beslutar om en försöksverksamhet med central läromedelsregistrering under tre år omfattande tre ämnen,

3. uttalar att besvär över beslut av läromedelsnämnden resp. ett eventuellt statens institut för läromedelsinformation skall kunna anföras hos Kungl. Maj:t,

1974: 1611 av herr Nordstrandh m. fl. (m) vari hemställs att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t uttalar

1. att i styrelsen för läromedelsnämnden skall ingå en lärarrepresentant,
2. att beslut av såväl institutet för läromedelsinformation som läromedelsnämnden skall kunna överklagas,
3. att huvuddragen av de nya bestämmelserna om och formerna för tillhandahållande av fria läromedel för eleverna i grundskolan skall underställas riksdagen,
4. att kostnaderna för institutets verksamhet starkt begränsas och registreringsavgifterna sätts låga,

1974: 1612 av fru Normark (s) och herr Brännström (s) vari hemställs att statens institut för läromedelsinformation förläggs till Skellefteå,

1974: 1613 av fröken Rogestam m. fl. (c) vari hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär

1. att i styrelsen för institutet för läromedelsinformation även skall ingå representanter för elever, lärare och föräldrar,
2. att skolöverstyrelsen får i uppdrag att utreda de närmare formerna för folkrörelsernas inflytande över objektivitetsgranskning av läromedlen,
3. att Sveriges Radios undervisningsmateriel granskas från objektivitets- och saklighetssynpunkt på så långt möjligt likartat sätt som andra läromedel,

1974: 1614 av herr Westberg i Ljusdal (fp) vari hemställs att riksdagen beslutar

1. att med centrala läromedel skall avses sådana läromedel som med hänsynstagande till läroplanernas övergripande mål för skolans verksamhet ger eleverna ett sakligt och allsidigt underlag för studiet av ämnen, ämnesgrupper eller kursmoment i enlighet med gällande läroplan, förser eleverna med instrument som hjälper dem att planera och organisera sina studier, öva färdigheter, inhämta fakta och sätta in dem i ett meningsfullt sammanhang,
2. att de fristående filmer och videogram som behandlar ämnen, ämnesgrupper eller kursmoment i enlighet med gällande läroplan skall registreras som centrala läromedel,
3. att läromedelsnämndens granskning skall omfatta även Sveriges Radios läromedel,
4. att statens institut för läromedelsinformation lokaliseras till Gävle.

Utskottet

Statsmakterna beslöt förra året (prop. 1973: 76, UbU 1973: 28, rskr 1973: 242) dels att ett särskilt organ för läromedelsregistrering, läromedelsinformation och administration av stöd för produktion av läro-

medel skall inrättas den 1 juli 1974, dels att en läromedelsnämnd med uppgift att granska att läromedlen är objektiva skall inrättas inom skolöverstyrelsen vid samma tidpunkt, dels att statens läroboksnämnd skall upphöra vid utgången av juni månad 1974.

En med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande tillsatt organisationskommitté, läromedelsorganisationskommittén, har lagt fram förslag om den närmare utformningen och organisationen av läromedelsregistreringen och läromedelsinformationen samt om medelsbehov för verksamheten för nästa budgetår. Organisationskommitténs förslag rör även vissa frågor om stöd för produktion av läromedel.

Vidare har skolöverstyrelsen på Kungl. Maj:ts uppdrag avgett ett förslag avseende organisation och verksamhetsformer samt medelsbehov för läromedelsnämnden.

Avsikten med fjolårets beslut var att förbättra informationen om utbudet av läromedel för skolans huvudmän och andra läromedelskonsumenter och att därmed stärka deras ställning på läromedelsmarknaden. Det är också meningen att information om krav och önskemål från konsumenterna till producenterna skall utökas och förbättras så att läromedlen kan anpassas och förnyas i enlighet med konsumenternas behov.

I förevarande proposition 1974: 13 preciseras vissa verksamhetsformer och begrepp inom läromedelsregistreringen och läromedelsinformationen på grundval av förslag från läromedelsorganisationskommittén samt inom läromedelsgranskningen efter skolöverstyrelsens förslag. Vidare behandlas frågor om stöd till produktion av läromedel och om tillhandahållande av fria läromedel.

Läromedelsregistrering och läromedelsinformation

Det av riksdagen förra året beslutade registerorganet föreslås i propositionen 1974: 13 få benämningen statens institut för läromedelsinformation. Institutet skall enligt fjolårsbeslutet inrättas den 1 juli 1974. Det skall ha till uppgift att centralt registrera läromedel samt producera och ge ut information om läromedlen. Vid behandlingen av läromedelsfrågor föregående år underströk utskottet i sitt betänkande 1973: 28 angelägenheten av att uppgifterna i registret blir så uttömmande som möjligt. Det erinrades om att flera remissinstanser betonat betydelsen av att konsumenterna har tillgång till en adekvat och så långt möjligt uttömmande information om olika förekommande läromedel. Utskottet kunde därför inte biträda ett motionsyrkande om att registerförfarandet endast skulle införas som försöksverksamhet.

I motionen 1974: 1610 har framställts yrkanden av innebörd dels att riksdagen upphäver sitt föregående år fattade beslut om inrättande den 1 juli 1974 av ett registerorgan, dels att beslut i stället fattas om en treårig försöksverksamhet med registrering av endast tre ämnen. Avsik-

ten är att genom försöksverksamheten vinna erfarenhet att lägga till grund för ett senare slutgiltigt ställningstagande.

Utskottet anser inte några skäl anförda som motiverar att riksdagen ändrar sitt nämnda beslut, varför utskottet avstyrker ifrågavarande motionsyrkanden.

Utskottet har inget att erinra mot att det nya registerorganet benämns statens institut för läromedelsinformation.

Institutet skall ledas av en styrelse. Läromedelsorganisationskommittén har föreslagit att styrelsen skall bestå av fem ledamöter. Utöver ordföranden bör enligt förslaget ingå en ledamot som företräder kommunerna, en ledamot som företräder läromedelsproducenterna, en ledamot som företräder skolöverstyrelsen och en ledamot med aktuella erfarenheter av läromedelsval inom skolväsendet. I propositionen erinras om att det ankommer på Kungl. Maj:t att besluta om styrelsens storlek och sammansättning. Föredragande statsrådet anmäler emellertid att hon delar den uppfattning som tjänstemännens centralorganisation (TCO) framfört att läromedelskonsumenterna bör ha en stark ställning i styrelsen.

Det är enligt utskottets uppfattning önskvärt att grupper som i sitt dagliga arbete kommer i kontakt med läromedelsfrågor blir företrädare i styrelsen. Utskottet noterar därför med tillfredsställelse att det i propositionen uttalas att läromedelskonsumenterna bör ha en stark ställning i denna. Yrkandet i motionen 1974: 1613 om styrelserepresentation för elever, lärare och föräldrar torde därmed kunna bli tillgodosett, varför motionen avstyrks i denna del.

Kungl. Maj:t föreslår att statens institut för läromedelsinformation skall förläggas till Stockholm eller dess närhet. Läromedelsorganisationskommittén, som utgick från att en nära samverkan skall komma till stånd mellan institutet och skolöverstyrelsen bl. a. för att ge institutet tillgång till skolöverstyrelsens pedagogiska expertis, har förordat denna förläggning. Kommittén förutsatte även att institutet kommer att ha kontinuerliga kontakter med läromedelsproducenterna, vilka till större delen finns i Stockholmsregionen.

I motionerna 1974: 306 och 1974: 1612 föreslås att institutet förläggas till Skellefteå. Förslaget motiveras bl. a. med att pedagogiskt utvecklingsarbete pågått där under nära tjugo års tid. Vidare framhåller motionärerna att förläggningen av nytillkommande statlig verksamhet enligt tidigare riksdagsbeslut kan prövas på regionalpolitiska grunder och att Skellefteå klassificerats som primärt centrum. Regionalpolitiska skäl åberopas även i motionen 1974: 1614 vari föreslås att institutet skall förläggas till Gävle.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att förläggningen av nytillkommande statlig verksamhet bör prövas från fall till fall ur regional-

politisk synvinkel. De regionalpolitiska effekterna vid förläggningen av en så förhållandevis liten enhet som institutet för läromedelsinformation kan emellertid inte uppväga de kontakt- och samarbetsbehov som motiverat förslaget om förläggning till Stockholm. Utskottet avstyrker därför motionsyrkandena i lokaliseringsfrågan.

Utskottet har inget att erinra mot förslaget i propositionen om en normalupplaga på 14 500 informationskataloger som kommunerna skall få utan kostnad.

Institutets kostnader beräknas i propositionen uppgå till avrundat 1 372 000 kr. budgetåret 1974/75. Registreringsavgifter från producenterna beräknas emellertid komma att täcka 1 050 000 kr. genom att dels samtliga trycknings- och distributionskostnader, dels 70 procent av lönekostnaderna och övriga kostnader får utgöra underlag för avgiftsberäkningen.

I motionen 1974: 1611 framhålls att producenternas registreringsavgifter måste sättas så låga som möjligt för att undvika prishöjningar på läromedlen och att kostnaderna för institutets verksamhet måste starkt begränsas.

Utskottet underströk som tidigare påpekats redan vid föregående års behandling av läromedelsfrågor vikten av att läromedelsregistret och informationen därifrån blir så uttömmande som möjligt och angav vissa riktlinjer för registrets innehåll. Vid registreringen skall institutet avgöra om ett läromedel är centralt eller inte. Läromedel i samhällsorienterade ämnen skall vara godkända vid läromedelsnämndens objektivitetsgranskning för att kunna registreras som centrala läromedel. I särskild ordning skall anges i registret vilka som inte godkänts och skälen härför. Centrala läromedel i andra ämnen kan objektivitetsgranskas om t. ex. läromedelsnämnden så begär, och resultatet skall införas i registret. Ordningen med prövningen av läromedlen dels i vad avser frågan om de är centrala eller inte, dels av objektiviteten kan förväntas få den effekten att antalet registreringsansökningar minskar och avser läromedel av genomsnittligt högre kvalitet. Institutet och läromedelsnämnden har därför en mycket viktig uppgift att fylla som vägledare för producenterna, och verkan blir indirekt kostnadshämmande. Utskottet kan inte biträda förevarande yrkande i motionen 1974: 1611 då detta skulle kunna innebära en inskränkning av institutets verksamhet gentemot tidigare fattade beslut.

Kungl. Maj:ts anslagsberäkning har inte givit utskottet anledning till erinran varför utskottet tillstyrker att för verksamheten vid statens institut för läromedelsinformation anvisas ett förslagsanslag av 322 000 kr.

Läromedelsgranskning

Läromedelsnämnden, som skall inrättas inom skolöverstyrelsen den 1 juli 1974, skall på skolöverstyrelsens vägnar besluta i frågor rörande läromedlens objektivitet. Nämndens ledamöter skall utses av Kungl. Maj:t. I propositionen 1974: 13 anmäls att ledamöterna kommer att företräda de allmänna samhällsintressena i stort sett enligt de grunder skolöverstyrelsen och utredningen om skolan, staten och kommunerna föreslagit, dvs. att chefen för skolöverstyrelsen blir nämndens ordförande och att av övriga åtta ledamöter fyra är föreslagna av riksdagspartierna, två är kommunala förtroendemän och två besitter särskild sakkunskap i frågor inom nämndens arbetsområde.

I motionen 1974: 1609 yrkas bl. a. att nämnden får sådan sammansättning att de båda stora områden som objektivitetsgranskningen avser, nämligen *livsåskådning* och *samhällsorientering*, blir representerade. I motionen 1974: 1611 yrkas att en lärarrepresentant skall ingå i nämnden så att den direkt kan tillföras synpunkter och erfarenheter från det pedagogiska fältet och undervisningens vardag.

Utskottet noterar med tillfredsställelse att nämndens ledamöter skall utses på i stort sett de grunder skolöverstyrelsen och utredningen om skolan, staten och kommunerna föreslagit. Med hänsyn härtill anser sig utskottet kunna utgå från att önskemålen i motionerna 1974: 1609 och 1974: 1611 blir tillgodosedda. Utskottet avstyrker på grund härav motionsyrkandena i denna fråga.

Skolöverstyrelsen föreslås i motionen 1974: 1613 få i uppdrag att utreda hur kanaler skall kunna skapas mellan läromedelsnämnden och folkrörelserna så att dessa får inflytande över objektivitetsgranskningen. Då nämnden utöver ordföranden skall ha åtta ledamöter anser utskottet någon åtgärd från riksdagens sida inte erforderlig för att någon ledamot skall ha anknytning till folkrörelseverksamhet. Nämnden kan för övrigt om så anses lämpligt anlita granskare med anknytning till folkrörelserna. Utskottet anser således att motionen i nu ifrågakvarande del bör avslås av riksdagen.

Radiolagen förbjuder myndighet eller annat allmänt organ att i förväg granska eller föreskriva förhandsgranskning av radioprogram. De får inte heller förbjuda radiosändning eller trådsändning på grund av dess innehåll. Som följd härav och då det föreligger skyldighet för Sveriges Radio att samråda med skolöverstyrelsen och universitetskanslersämbetet i fråga om läromedel beslöts förra året att Sveriges Radios skolprogramverksamhet skall vara undantagen från granskning.

Granskning före sändning av massmedieprogram avsedda att användas i skolan föreslås i motionen 1974: 1609.

Med hänvisning till radiolagen avstyrker utskottet motionen 1974: 1609 i vad den avser förhandsgranskning av massmedieprogram.

I motionen 1974: 1613 framhålls att det är viktigt att läromedlen kan accepteras från objektivitets- och saklighetssynpunkt och att det är synnerligen beklagligt att Sveriges Radios undervisningsmateriel inte skall granskas på samma sätt som andra läromedel. I motionen hemställs därför att Sveriges Radios undervisningsmateriel granskas från objektivitets- och saklighetssynpunkt på så långt möjligt likartat sätt som andra läromedel. Även i motionen 1974: 1614 yrkas att läromedelsnämndens granskning skall omfatta Sveriges Radios läromedel.

Utskottet har blivit övertygat om att av Sveriges Radio producerade icke eterburna läromedel bör granskas på samma sätt som andra läromedel varför utskottet föreslår att riksdagen fattar beslut härom.

Kungl. Maj:ts beräkning av medelsbehovet för läromedelsnämndens verksamhet föranleder ingen erinran från utskottets sida. Utskottet återkommer till denna fråga i ett senare betänkande i vilket skolöverstyrelsens anslag för den egna verksamheten behandlas.

Rätt att överklaga registrerings- och granskningsbeslut

Styrelsen för statens institut för läromedelsinformation och läromedelsnämnden inom skolöverstyrelsen får enligt Kungl. Maj:ts mening en sådan sammansättning och tillgång till sådana resurser att bättre sakkunskap knappast kan ställas till förfogande vid prövning av eventuella besvär. Kungl. Maj:t förordar därför att beslut om registrering respektive objektivitetsgranskning inte skall få överklagas.

Besvärsrätt över institutets och nämndens beslut yrkas i motionerna 1974: 1610 och 1974: 1611. Motionärerna anför bl. a. att möjligheten att anföra besvär över myndighets beslut är ett gammalt och viktigt rättsskydd och att det från allmän rättssäkerhetssynpunkt borde vara självklart att sådan rätt skall finnas. Motionärerna anför att det i allmänhet inte förutsätts att den prövande myndigheten skall ha tillgång till bättre sakkunskap än underordnad och att det vid prövning av besvär givetvis fordras ett underlag av sakkunskap men att det avgörande i en prövning vanligen är tolkningen, bedömningen och värderingen av det föreliggande sakmaterialet. I motionen 1974: 1609 hemställs om besvärsrätt över läromedelsnämndens beslut för att skapa uppslutning kring läromedlen som av motionärerna framhålls vara en fråga av vital betydelse.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att besvärsinstitutet har tradition i det svenska rätts- och förvaltningssystemet och är mycket viktigt från allmän rättssäkerhetssynpunkt. Påpekas bör emellertid att exempel finns där besvärsrätt inte är medgiven. Utskottet anser att riksdagen inte nu kan ta ställning till huruvida det skall föreligga rätt att anföra besvär över beslut av statens institut för läromedelsinformation och läromedelsnämnden. Bl. a. måste klarläggas hur omfattande en

sådan besvärsmätt bör vara, dvs. vilka som skall ha besvärsmätt — producenter, författare, berörda lärare och elever, övriga enskilda personer eller organisationer — och konsekvenserna härav. Utskottet finner det därför nödvändigt med en undersökning av här påvisade problem innan slutlig ställning tas och föreslår att riksdagen begär att Kungl. Maj:t låter skyndsamt utreda frågan och därefter återkommer med förslag till riksdagen.

Begreppet centralt läromedel

Vid registrering och granskning av läromedel är som tidigare berörts begreppet centralt läromedel av stor betydelse. Således får endast de läromedel som registreras som centrala användas som sådana i undervisningen. Läromedelsorganisationskommittén har funnit att den kortfattade definitionen av begreppet centralt läromedel som föregående års riksdag godkände borde kompletteras bl. a. med att det centrala läromedlet »med hänsynstagande till läroplanernas övergripande mål för skolans verksamhet ger eleverna ett sakligt och allsidigt underlag för studiet av ämnen, ämnesgrupper eller kursmoment i enlighet med gällande läroplan». Utredningen exemplifierar dessutom vilka grupper av läromedel som kan komma i fråga.

Föredraganden påvisar i propositionen att kommitténs förslag har fått en sådan utformning att en registrering även skulle kunna anses innefatta en prövning av läromedlets objektivitet, dvs. en uppgift som skall ankomma på skolöverstyrelsens läromedelsnämnd. Mot bakgrund härav föreslås att »med centrala läromedel skall avses sådana läromedel som täcker väsentliga delar av ämnen, ämnesgrupper eller kursmoment som anges i gällande läroplan och därvid förser eleverna med instrument som hjälper dem att planera och organisera sina studier, öva färdigheter, inhämta fakta och sätta in dessa i ett meningsfullt sammanhang».

I motionen 1974: 1614 framhålls det som angeläget att kommitténs definition blir den gällande. Vidare anser motionären att s. k. fristående filmer och videogram skall kunna registreras som centrala läromedel.

Utskottet tillstyrker den i propositionen 1974: 13 föreslagna definitionen av centralt läromedel och avstyrker motionen 1974: 1614 i denna del. Yrskandet att s. k. fristående film och videogram skall registreras som centralt läromedel avstyrker utskottet.

Stöd för produktion av läromedel

Institutet för läromedelsinformation skall utöver registrering och information även administrera stödet till produktion av läromedel. Kungl. Maj:t föreslår att under ett nytt reservationsanslag för bud-

getåret 1974/75 anvisas 1 850 000 kr. Läromedelsorganisationskommittén har vid beräkningen av medelsbehovet beaktat bl. a. behovet av läromedel inom specialundervisningen, invandrarundervisningen, gymnasieskolan och vuxenutbildningen.

I de vid riksdagens början väckta motionerna 1974: 1057 och 1974: 1379 yrkas att stöd skall utgå till produktion av läromedel inom vuxenutbildningen respektive specialundervisningen. Genom det nu föreslagna anslaget till produktion av läromedel, vilket utskottet tillstyrker, är motionernas krav tillgodosett.

I motionen 1974: 1379 understryks även behovet av fack- och ämnesmässig expertis vid bedömning av produktionsfrågor. Statens institut för läromedelsinformation kommer dels att få egen personal, dels att kunna samråda med skolöverstyrelsens pedagogiska expertis i produktionsstödsfrågor, varför motionsyrkandet inte påkallar någon åtgärd.

Fria läromedel

Föregående års riksdag beslöt att elev i grundskolan som gåva skall få minst ett läromedel, vilket ger en allmän överblick av det huvudsakliga kursinnehållet i ämnet, i varje ämne där sådant läromedel förekommer. De nya reglerna skulle efter begärda preciseringar träda i kraft den 1 juli 1974. I propositionen föreslås på anförda skäl att nu gällande bestämmelser skall tillämpas även under budgetåret 1974/75.

Under dessa förhållanden förutsätts i motionen 1974: 1611 att huvudragen i de nya bestämmelserna underställs riksdagen eftersom de enligt motionärerna bl. a. kan få ekonomiska konsekvenser för kommunerna. Då riksdagen föregående år redan har fastställt vissa principer för tilldelningen av fria läromedel förutsätter utskottet att de nya reglerna underställs riksdagen i den mån de avviker från 1973 års riksdagsbeslut. Motionens syfte är därmed tillgodosett och yrkandet i denna fråga avstyrks.

Hemställen

Under återopande av det anförda hemställer utskottet

1. att riksdagen avslår motionen 1974: 1610 yrkandena 1 och 2,
2. att riksdagen godkänner att registerorganet benämns statens institut för läromedelsinformation,
3. att riksdagen beträffande styrelsen för statens institut för läromedelsinformation avslår motionen 1974: 1613 yrkandet 1,
4. att riksdagen beträffande lokalisering av statens institut för läromedelsinformation bifaller propositionen 1974: 13 och avslår motionerna 1974: 306, 1974: 1612 och 1974: 1614 yrkandet 4,
5. att riksdagen godkänner den föreslagna normalupplagan av informationskataloger att delas till kommunerna utan kostnad,

6. att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att vid statens institut för läromedelsinformation inrätta en extra ordinarie tjänst för chefen för kansliet,
7. att riksdagen med bifall till propositionen 1974: 13 och med avslag på motionen 1974: 1611 yrkandet 4 till *Statens institut för läromedelsinformation* för budgetåret 1974/75 anvisar ett förslagsanslag av 322 000 kr.,
8. att riksdagen beträffande läromedelsnämndens sammansättning avslår motionerna 1974: 1609 yrkandet 1 och 1974: 1611 yrkandet 1,
9. att riksdagen beträffande uttalande om folkrörelsernas inflytande på läromedelsgranskningen avslår motionen 1974: 1613 yrkandet 2,
10. att riksdagen beträffande objektivitetsgranskning av Sveriges Radios eterburna skolprogramverksamhet avslår motionen 1974: 1609 yrkandet 3,
11. att riksdagen beträffande Sveriges Radios icke eterburna läromedel med anledning av motionerna 1974: 1613 yrkandet 3 och 1974: 1614 yrkandet 3 beslutar att sådana läromedel skall objektivitetsgranskas efter samma regler som övriga läromedel,
12. att riksdagen beträffande besvärsmått över beslut av styrelsen för statens institut för läromedelsinformation respektive läromedelsnämnden inom skolöverstyrelsen med anledning av propositionen 1974: 13 samt motionerna 1974: 1609 yrkandet 2, 1974: 1610 yrkandet 3 och 1974: 1611 yrkandet 2 hemställer att Kungl. Maj:t låter skyndsamt utreda denna fråga och därefter återkommer med förslag till riksdagen,
13. att riksdagen beträffande definitionen av begreppet centralt läromedel bifaller propositionen 1974: 13 och avslår motionen 1974: 1614 yrkandet 1,
14. att riksdagen beträffande registrering av s. k. fristående filmer och videogram avslår motionen 1974: 1614 yrkandet 2,
15. att riksdagen i övrigt godkänner vad som i propositionen 1974: 13 förordas i fråga om registrering av läromedel,
16. att riksdagen med bifall till propositionen 1974: 13 samt med anledning av motionerna 1974: 1057 yrkandet 1 och 1974: 1379 yrkandet 2 till *Stöd för produktion av läromedel* för budgetåret 1974/75 anvisar ett reservationsanslag av 1 850 000 kr.,
17. att riksdagen beträffande viss expertis vid bedömningen av läromedel avslår motionen 1974: 1379 yrkandet 1,
18. att riksdagen beträffande tillhandahållande av fria läromedel för elever i grundskolan bifaller propositionen 1974: 13 och avslår motionen 1974: 1611 yrkandet 3.

Stockholm den 2 april 1974

På utbildningsutskottets vägnar
STIG ALEMYR

Närvarande vid ärendets slutbehandling: herrar Alemyr (s), Larsson i Staffanstorp (c), Jönsson i Arlöv (s), Wiklund (s), Gustafsson i Barkarby (s), fru Gradin (s), herr Johansson i Skärstad (c), fru Dahl (s), fru Sundberg (m), fru Lantz (vpk), fröken Rogestam (c), herrar Nyhage (m), Nilsson i Norrköping (s), fru Ekelund (c) och herr Wikström (fp).

Reservation

beträffande *läromedelsregistrering* av herr Wikström (fp) som anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 5 som börjar med »Utskottet anser» och slutar med »ifrågavarande motionsyrkanden» bort ha följande lydelse:

Det finns på många håll behov av en information som ger bättre överblick över läromedelsutbudet i olika ämnen och innehåller vissa kvalitativa data. Men det måste ifrågasättas om ett centralt läromedelsregister kan få den praktiska nytta som av riksdagen förutsattes vid fjolårets beslut. Med ett statligt läromedelsregister kommer läromedlen att fördyras dels genom att läromedelsförlagens egen information kan förväntas finnas kvar även i fortsättningen, dels genom de avgifter som förlagen skall betala för registreringen.

Utskottet är emellertid inte berett att helt avvisa tanken på statlig central läromedelsregistrering utan förordar en försöksverksamhet under tre år omfattande tre ämnen. Försöksverksamheten bör handhas av läromedelsorganisationskommittén. Kommittén skall även undersöka hur en närmare samordning skall ske mellan det statliga läromedelsregistret och det register som i dag förs gemensamt av alla läromedelsproducenter och vilka kostnadsbesparingar som därigenom kan ske.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. att riksdagen beträffande läromedelsregistrering med anledning av propositionen 1974: 13 och motionen 1974: 1610 yrkandena 1 och 2 beslutar om försöksverksamhet i enlighet med vad utskottet förordat,

Särskilda yttranden

1. beträffande *läromedelsregistrering och läromedelsinformation* av fru Sundberg (m) och herr Nyhage (m):

I propositionen 1974: 13 beräknas läromedelsproducenternas kostnader för registrering av läromedel till 1 050 000 kr. Något belägg för att

kostnaderna begränsas till denna summa ges inte i propositionen. Vi vill starkt understryka vikten av att institutets kostnader hålls låga. Kostnaden för registrering kommer nämligen att belasta läromedelsproducenterna utöver vad som i övrigt fordras för information om och marknadsföring av nya läromedel, och i sista hand drabbar ökningen läromedelskonsumenterna.

Det är dessutom angeläget att tillkomsten av nya läromedel inte begränsas på grund av alltför höga registreringskostnader.

2. beträffande *läromedelsgranskning* av fru Lantz (vpk):

Läromedelsnämnden skall enligt skolöverstyrelsens förslag ha åtta ledamöter utöver ordföranden varav fyra föreslås få nomineras av riksdagspartierna. Enligt redovisningen i propositionen, som utskottet inte haft något att erinra mot, skall nämndens ledamöter utses på i stort sett de grunder skolöverstyrelsen föreslagit. Samtliga partier i riksdagen bör enligt min mening ha en representant i nämnden. Jag har dock accepterat att riksdagspartierna får nominera endast fyra nämndledamöter och förutsätter då att detta innebär att olika samhällsåskådningar blir representerade och att en representant för en marxistisk uppfattning blir nominerad.

